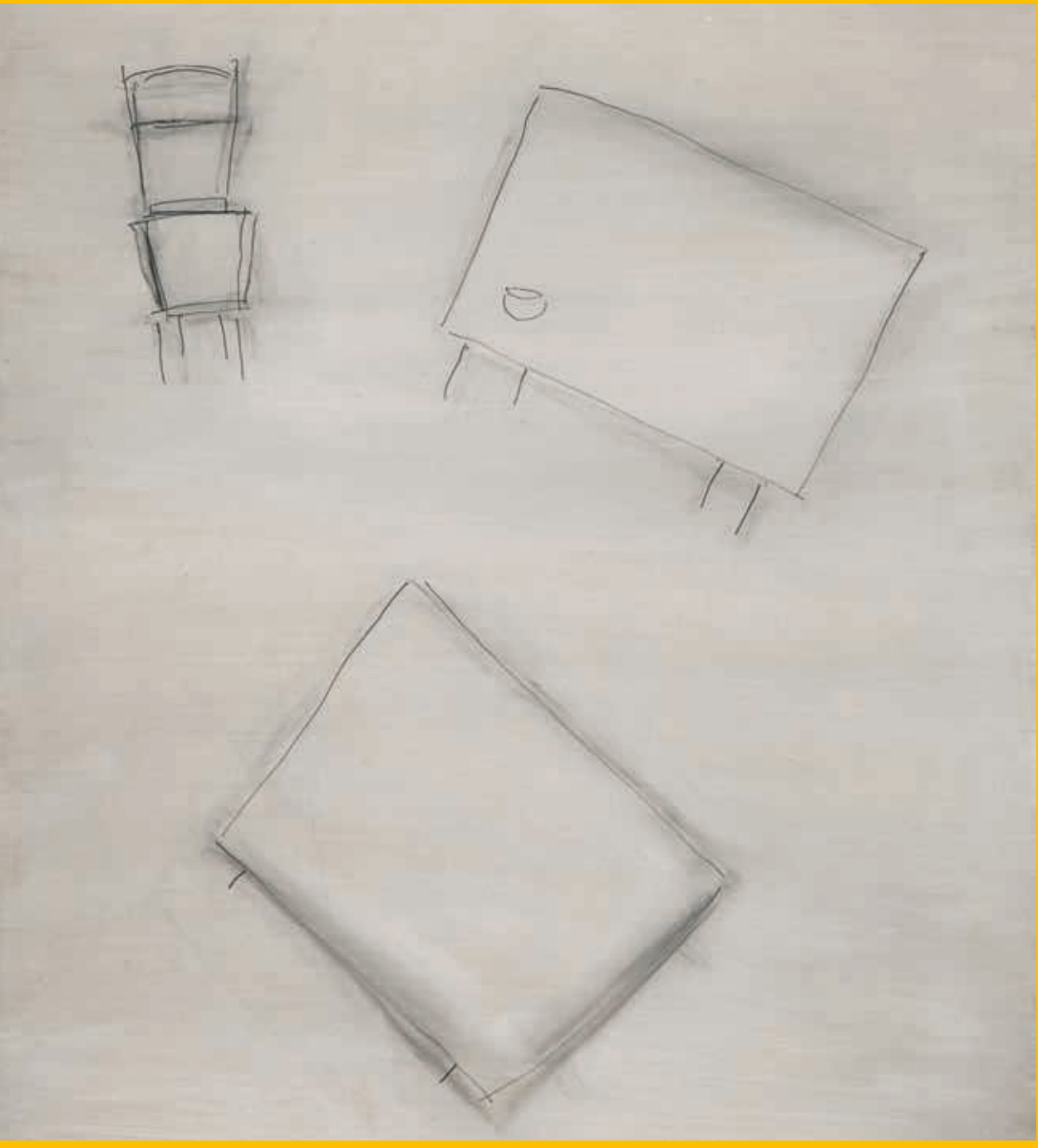

Lieu de mémoire

Helena Belzer

Nosaltres, els humans, fem servir la paraula *humanitat* com una qualitat de la nostra espècie, repleta d'una ètica encomiable, com a sinònim de sensibilitat, de comprensió i d'empatia. Però resulta que l'exercici de la memòria històrica ens posa davant del mirall, i ens recorda que tenim a la vegada una altra cara detestable, que no associam a la paraula *humanitat*.

La revisió de la història ens demostra que és possible que una nació pugui deixar-se emportar pel camí de la falta de respecte a la diversitat, i no només això, sinó que a més doni suport a l'extermini del que és diferent, i justificar-ho amb arguments alimentats per la voluntat de control, per la por al poder de la diferència i de la llibertat.

El patiment i incomprensió que va generar l'extermini de la diversitat en l'Alemanya nazi és el que va moure Helena Belzer a deixar de parlar la seva llengua materna. Però la trobada amb les pedres de la memòria als carrers de Brussel·les, pels que ha passejat al llarg dels anys, ha anat obrint a poc a poc una fissura en aquesta ferma i duradora demostració de rebuig.

Dins l'univers de l'artista, la imatge d'un carrer empedrat present a l'edició d'un tractat sobre l'obra de l'escriptor irlandès Samuel Beckett, es interpreta per la pintora en nombroses ocasions amb diferents matisos, expressant-hi tristesa, desconcert, solitud i espera; així com l'esperança, en incorporar les pedres de la memòria, d'arribar a una realitat on la diferència es visqui amb tolerància, en harmonia.

Si bé Helena Belzer desconeixia l'autoria de les pedres de la memòria, obra que des de 1995 realitza l'artista alemany Gunter Demnig a carrers al voltant del món, l'efecte que en ella han causat constata la importància i projecció de l'art. La poètica intervenció a l'espai públic, en record de les víctimes de l'Holocaust, és una acció contra l'oblit i en pro de la restitució de la dignitat de les víctimes de la barbàrie, que obri la porta a l'esperança d'aconseguir fer una passa endavant cap a la idea de la humanitat respectuosa que ens agradaria arribar a ser.

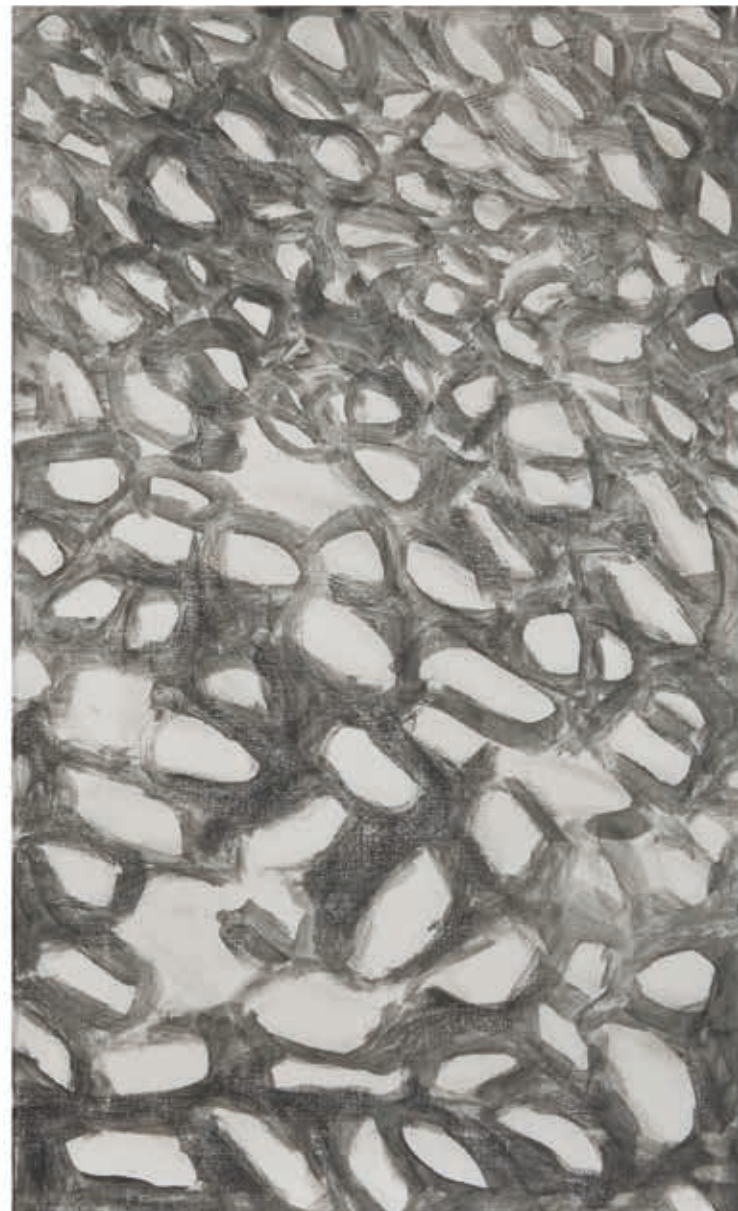
Helena Belzer decideix llavors pintar les llàgrimes que no plora. Llàgrimes de reconciliació amb els seus orígens, d'alegria per haver set testimoni d'un gest d'humanitat. Llàgrimes també en record de totes aquelles persones que han patit la crueltat del pensament únic.

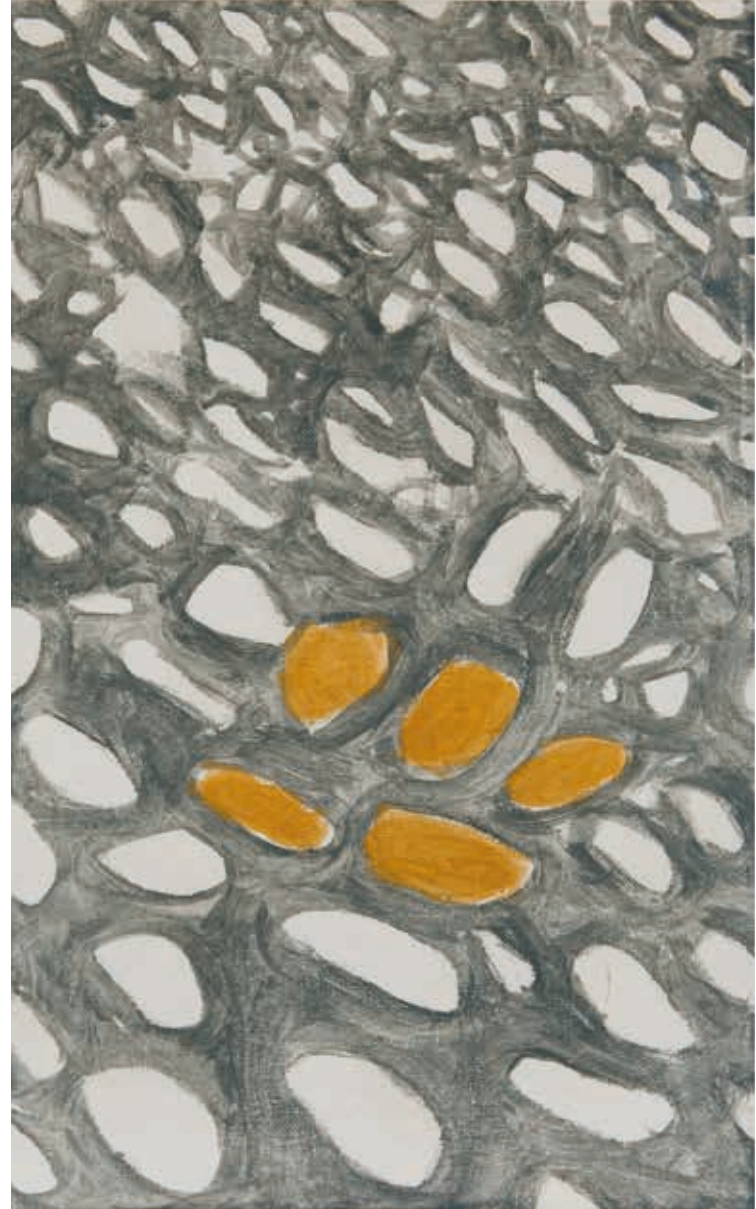
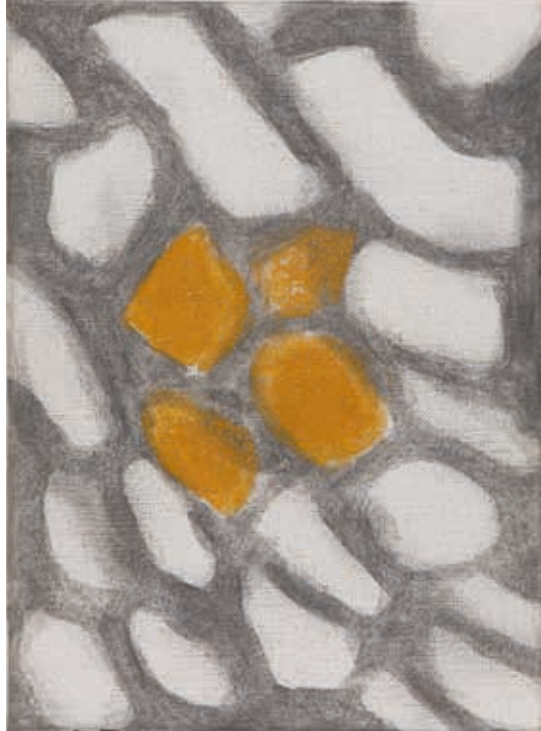
Amb l'exercici de la memòria les absències es tornen presències. És el record de les persones el que les manté amb nosaltres. Compartim l'espai que habitam, asseguts a la mateixa taula, dormint al mateix llit amb les ànimes que ens acompanyen. Des de la perspectiva de l'austeritat que la caracteritza, l'artista reivindica la importància de quatre senzills elements que es troben des de temps immemorials lligats a la nostra existència. La utilització d'aquests quatre elements (cadira, taula, llit, bol) per generar a les seves obres l'espai habitat, fan referència al lloc que amb l'exercici de memòria retornam als desapareguts.

La sèrie de pintures sobre els conceptes de *locus*, *loculus* i *illocalis*, que va realitzar fa ja quinze anys, ha set incorporada a la selecció d'obres per completar l'exposició, per ser un treball directament relacionat en la temàtica amb les pintures de recent creació. L'artista ens convida a percebre l'espiritualitat en la matèria i els objectes, la transformació de la convivència amb les ànimes que varen perdre el seu espai, i a realitzar la restitució d'aquest lloc, el lloc del cos, el lloc de la memòria, el lloc que habitam.

Manolo Oya
La Mola, novembre de 2022

Stones Beckett, 2022
Técnica mixta sobre tela
55 x 33 cm

Pàgines anteriors:

Pierres de mémoire, 2020
Tècnica mixta sobre tela
22 x 16 cm

Pierres de mémoire III, 2021
Tècnica mixta sobre tela
41 x 24 cm

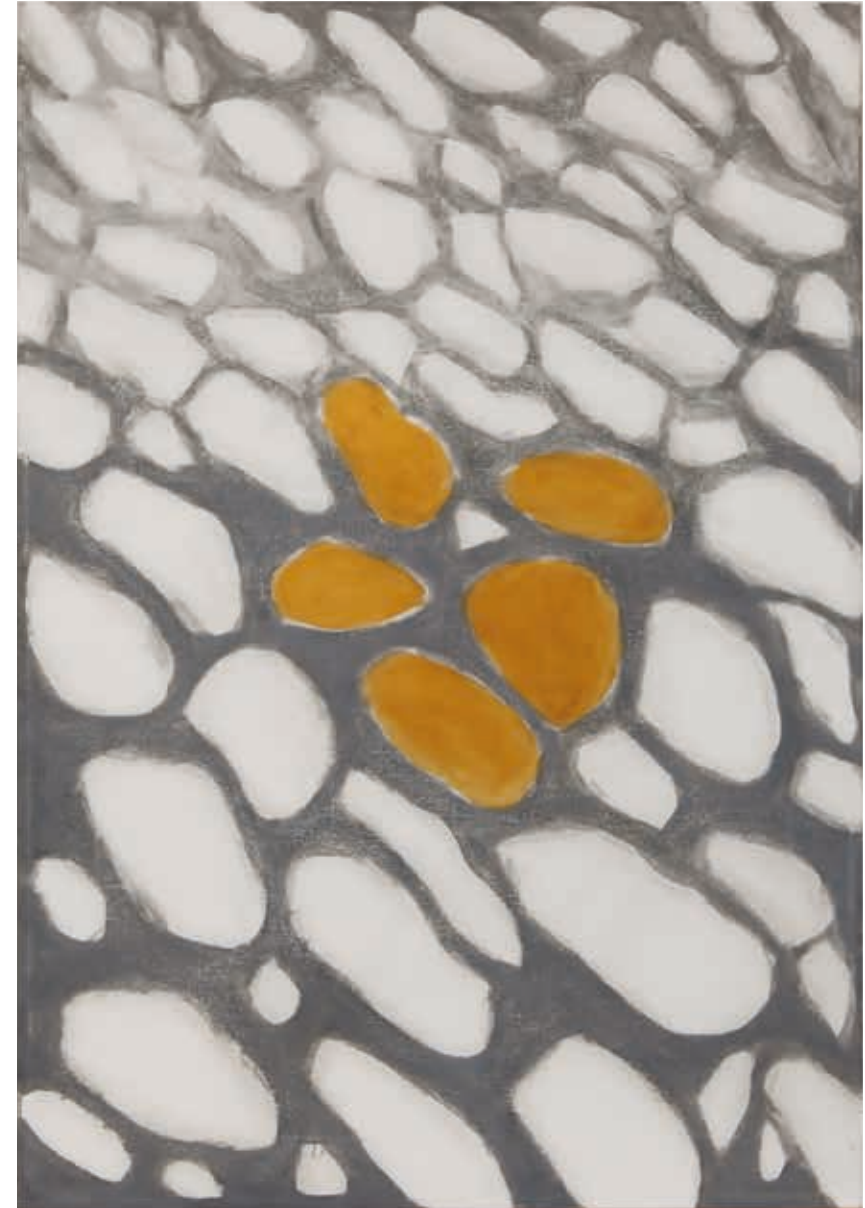
Pierres de mémoire IV, 2021
Tècnica mixta sobre tela
35 x 27 cm

Pierres de mémoire I, 2021
Tècnica mixta sobre tela
73 x 50 cm

Pierres de mémoire II, 2021
Técnica mixta sobre tela
73 x 50 cm

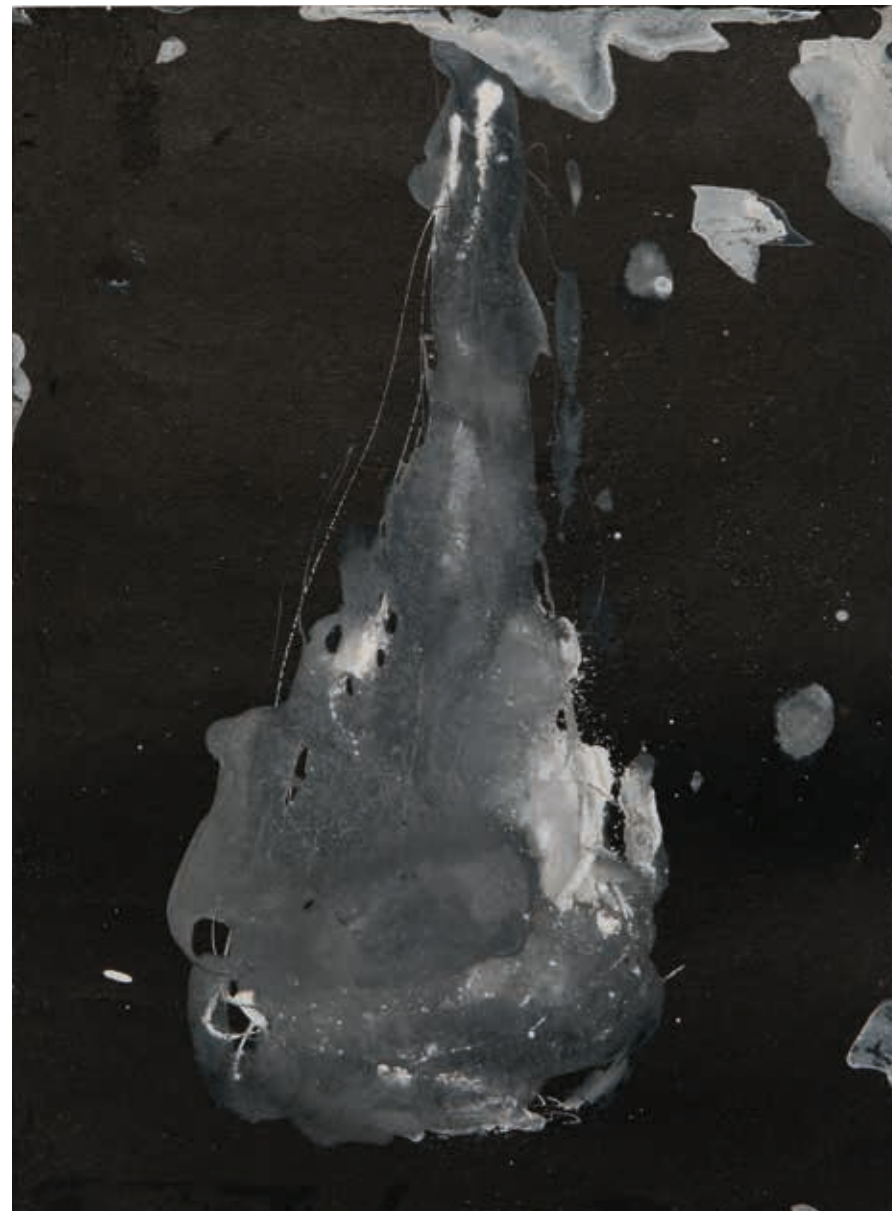
Làgrimas, 2022
Tècnica mixta sobre tàblex
33 x 24 cm

Lágrimas, 2022
Tècnica mixta sobre paper
33,3 x 24,8 cm

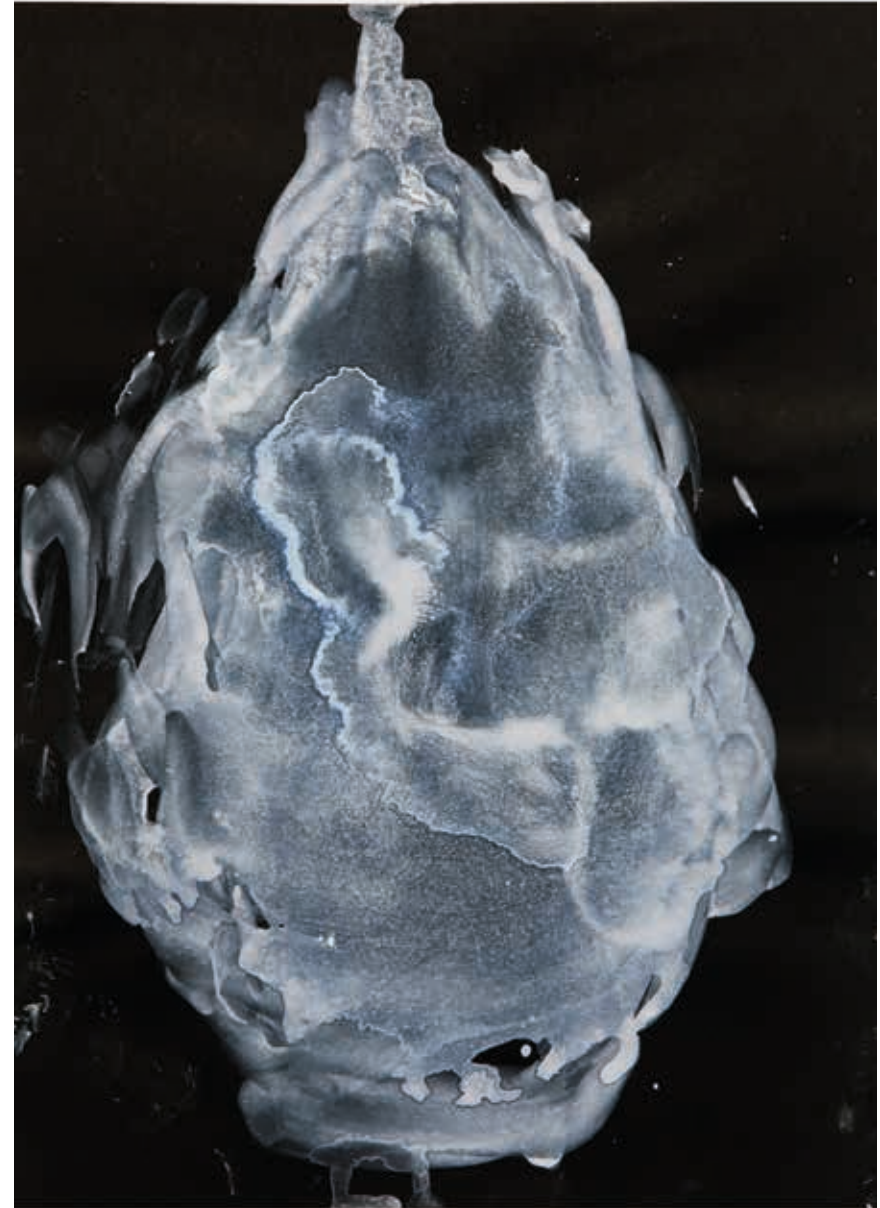
Lágrimas, 2022
Tècnica mixta sobre paper
29 x 21 cm

Lágrimas, 2022
Tècnica mixta sobre paper
29,5 x 21 cm

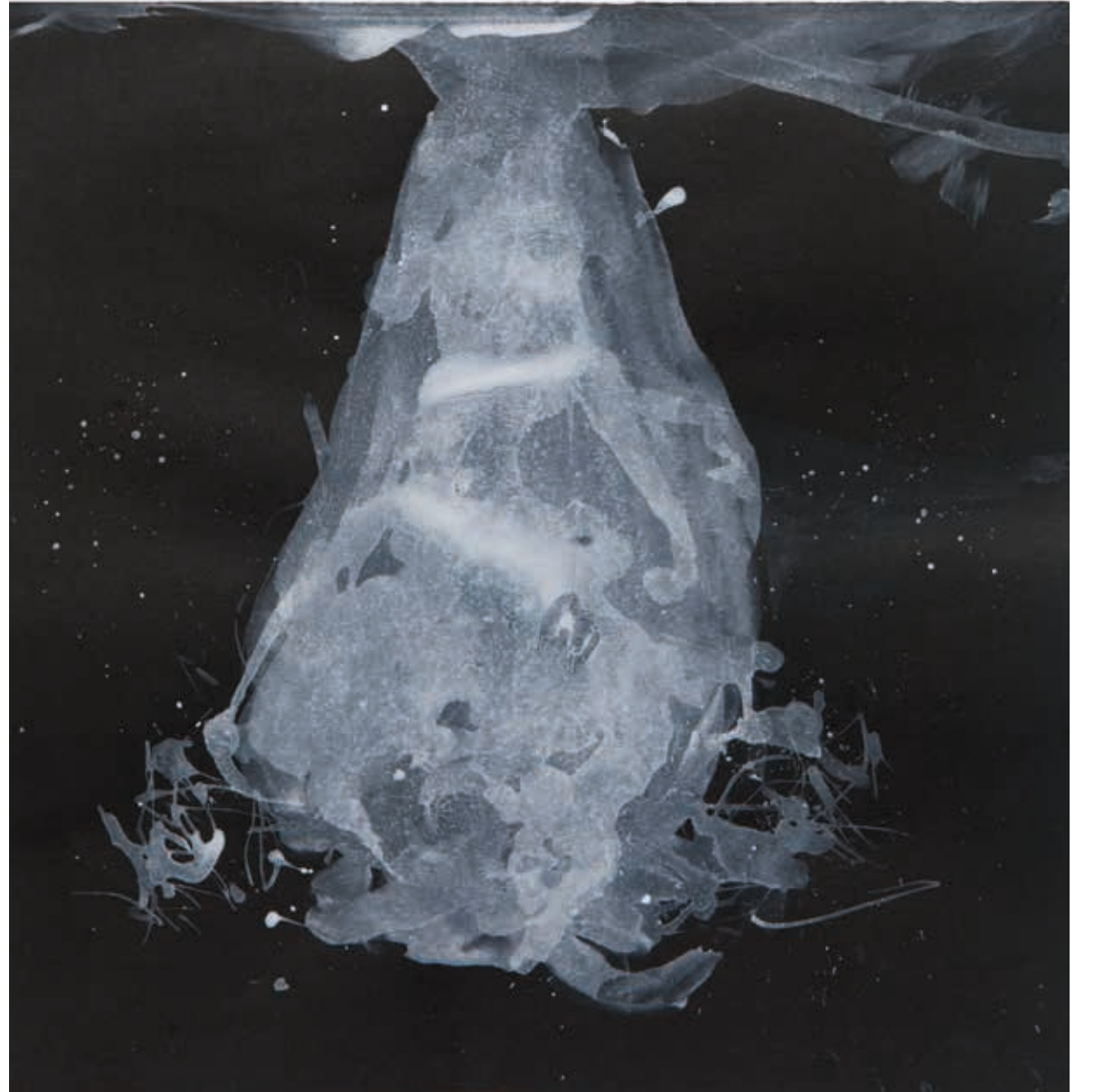
Lágrimas, 2022
Tècnica mixta sobre paper
30 x 21 cm

Lágrimas, 2021
Tècnica mixta sobre paper
25 x 19 cm

Lágrimas, 2022
Tècnica mixta sobre paper
21,8 x 21 cm

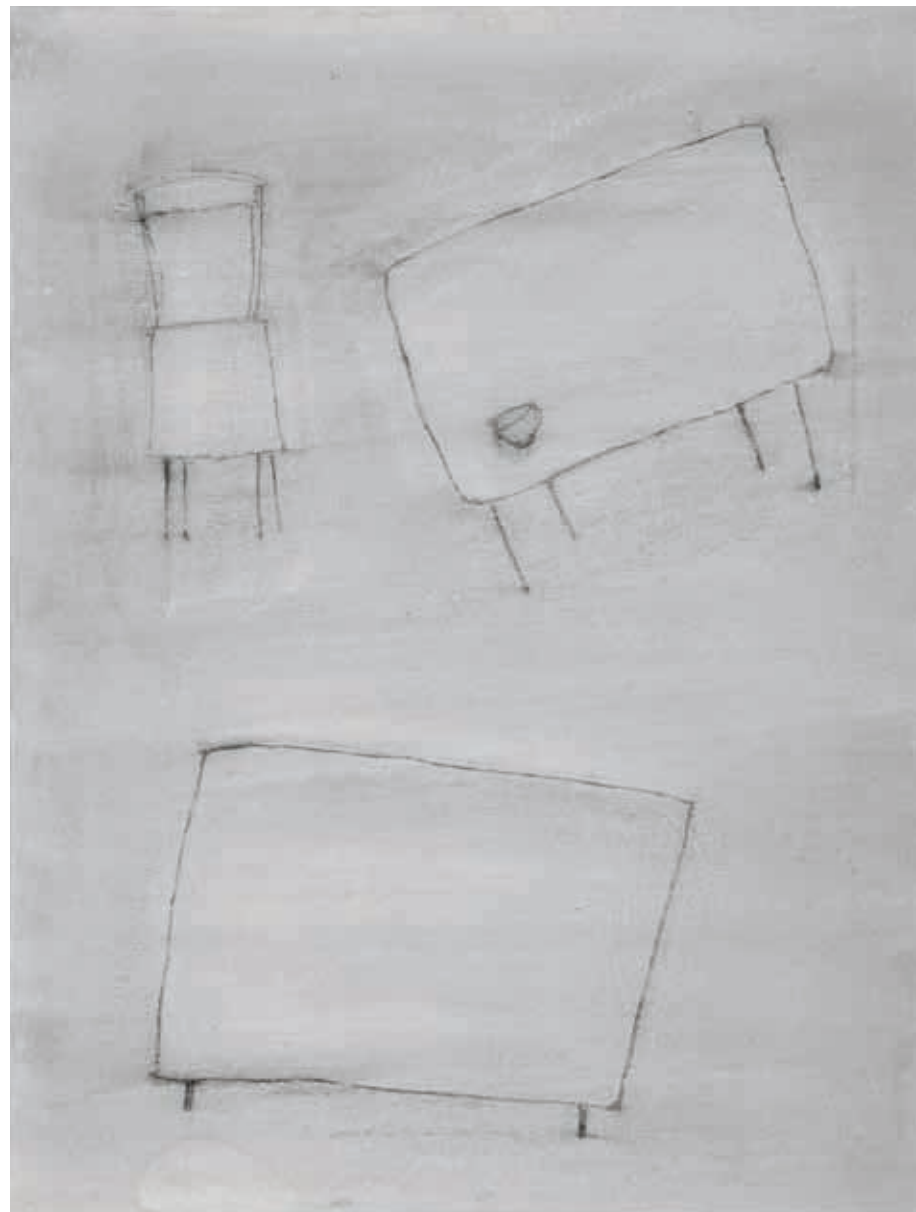
Lágrimas, 2022
Tècnica mixta sobre paper
25,4 x 20,5 cm

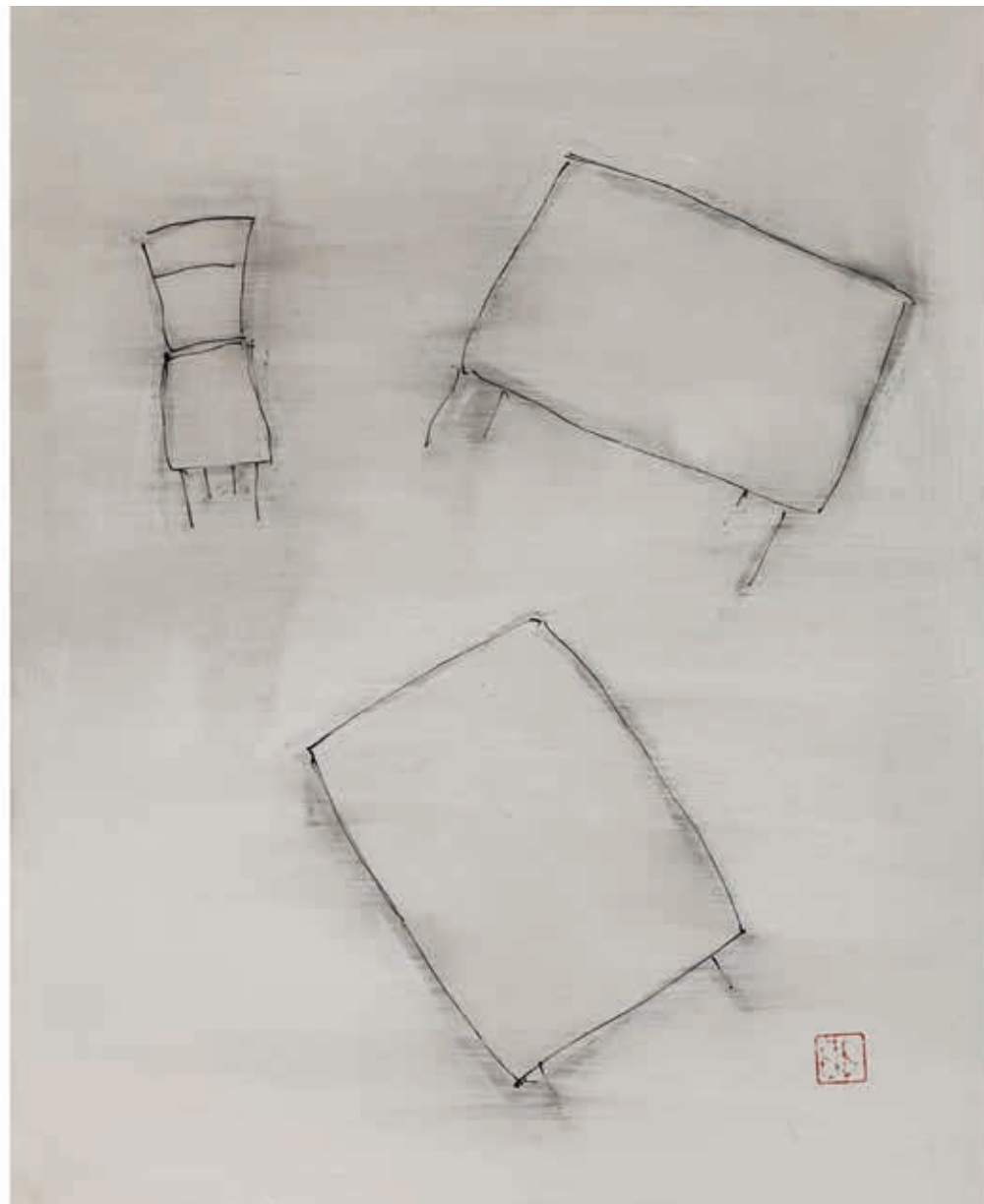

Lágrimas, 2022
Tècnica mixta sobre tela
46 x 38 cm

Elementos, 2021
Tècnica mixta sobre tela
61 x 46 cm

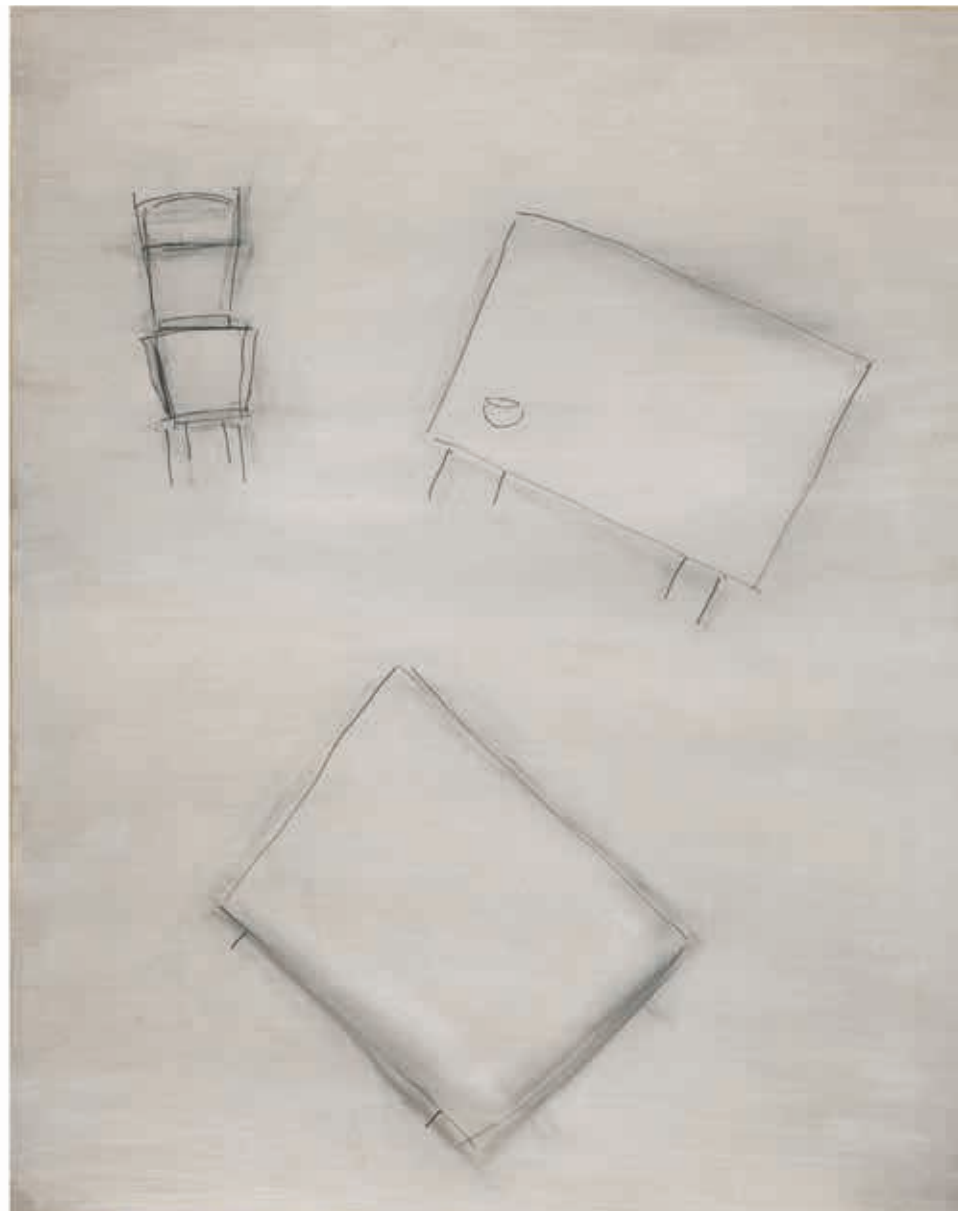

Pàgines anteriors:

Elementos, 2001
Tècnica mixta sobre paper
56 x 38 cm

Elementos, 2021
Tècnica mixta sobre tela
61 x 50 cm

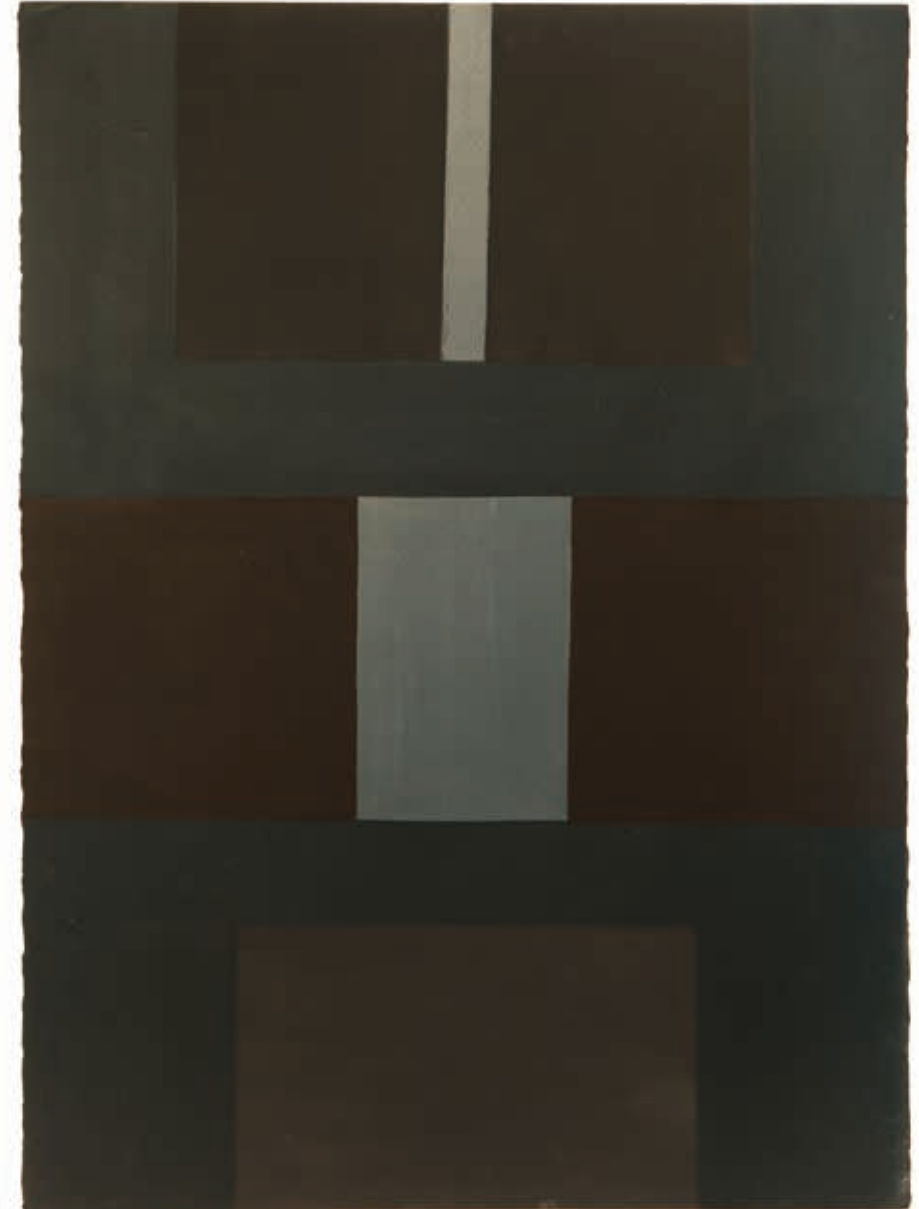
Elementos, 2022
Tècnica mixta sobre tela
100 x 81 cm

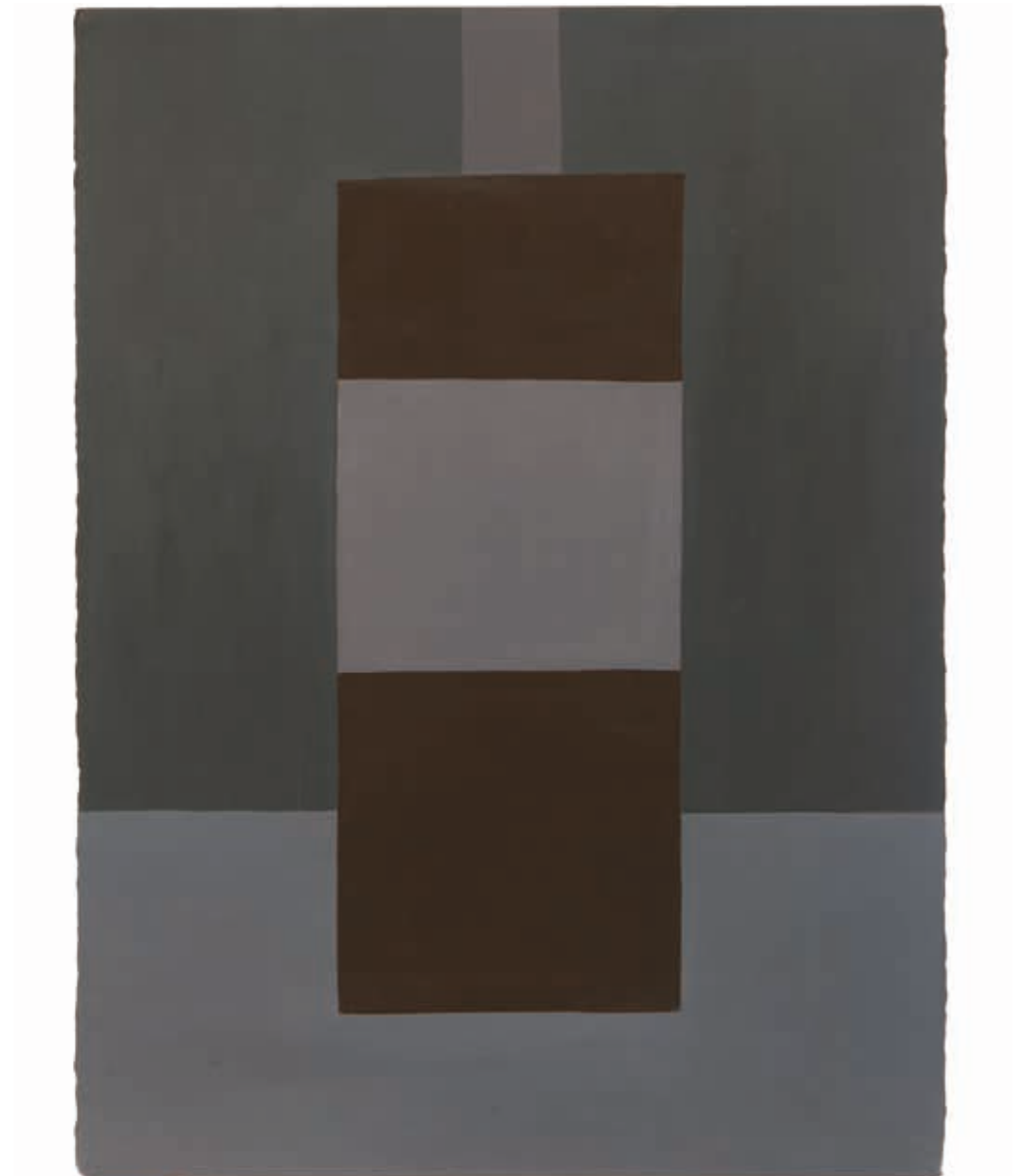
Loculus, 2006
Tècnica mixta sobre paper
70 x 50,5 cm

Locus, 2006
Tècnica mixta sobre paper
70 x 50,5 cm

Illocalis, 2007
Tècnica mixta sobre paper
70 x 50,5 cm

Sense títol, 2007
Tècnica mixta sobre paper
70 x 50,5 cm

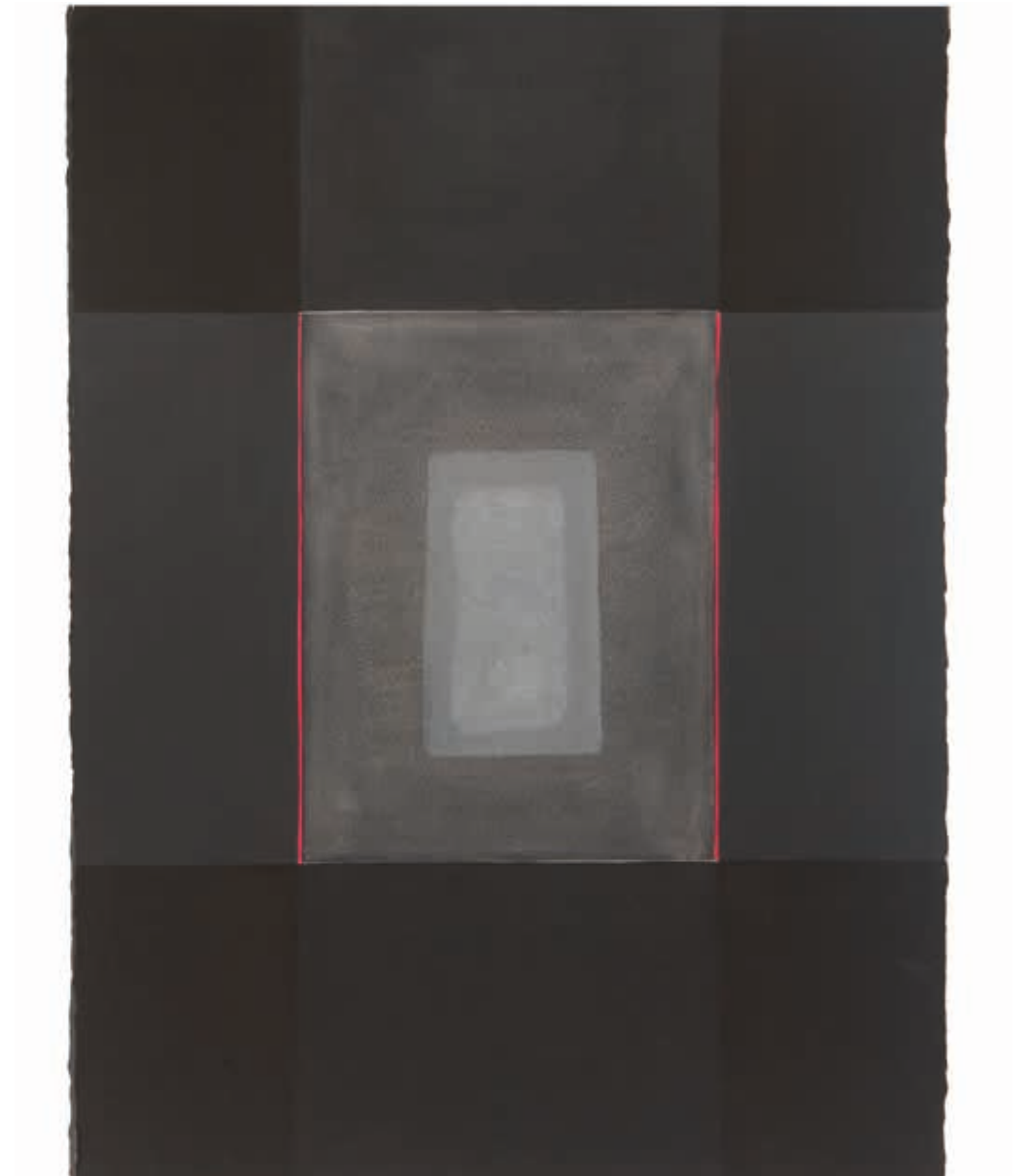

Foto: Pilar Aldea

HELENA BELZER

- 1941 Neix a Alemanya.
- 1959 S'instal·la a Munich i entra en contacte amb artistes de teatre i dansa. Escriu poemes i *short-stories*.
- 1960 Iniciació a la pintura amb el pintor Eli Montlake a Eivissa.
- 1961-1966 Viu i viatja per Oriente Mitjà, Índia, Ceilan i Japó.
- 1967 S'instal·la a Formentera.
- 1969 Pren la decisió de continuar el seu treball utilitzant solament el blanc i negre durant el desenvolupament de la sèrie *Cercle Triangle Carré*.
- 1984 Comença els estudis de cal·ligrafia xinesa amb el professor Chang Nin Ho a Brussel·les.
- 1986 Exposa el seu treball per primera vegada participant en l'exposició col·lectiva *Manifestación de Artistas de Formentera*.
- 1988 Estudia cal·ligrafia xinesa amb el professor Wang You Jun a Taipei, Taiwan. Amb la sèrie *Paysages intérieurs* comença a treballar també en color.
- 1988-2010 Viatja de forma periòdica a Taipei on continua amb la pintura i amplia els estudis de Tai Chi-Chuan amb Wang Yen-nien i de cal·ligrafia xinesa amb Liao Hui-Chen.
- 2023 En l'actualitat viu i treballa entre Formentera i Brussel·les.

EXPOSICIONS INDIVIDUALS

- 1990 *Nach Venedig*. Siemens-Nixdorf. Frankfurt.
Weiss, Gelb, Schwarz. Cicero. Wiesbaden.
- 1991 *Wege + Steine*. Abbot. Wiesbaden
Calligraphy-Rhythm. Lysverket. Oslo
- 1993 *Gelbe Rosen*. Walluf Presse Haus. Wiesbaden
- 1994 *Encres*. Librairie Tropismes. Bruxelles
- 1996 Centre culturel Jacques Franck. Bruxelles
- 1999 *La Lettre volée*. Bruxelles
- 2003 *Lichtspuren*. Kunstverein. Rüsselsheim
- 2012 *Trazos de sombra y luz*. Sala d'Exposicions "Ajuntament Vell". Formentera
- 2016 *Estats d'ànim*. Sala d'Exposicions "Ajuntament Vell". Formentera
- 2016 *Tomber vers le haut*. La Lettre volée. Bruxelles
- 2019 *Demeure*. Sala d'Exposicions "Ajuntament Vell". Formentera

EXPOSICIONS COL·LECTIVES

- 1986 *Manifestación de artistas de Formentera*. Formentera
- 1990 Galerie Françoise Féty, amb el cal·lígraf Tainin Yukimura. Bruxelles
- 1991 *Апо алетопе*. Performance de Butho de Minoro Hideshima. Lysverket. Oslo
- 1993 Galerie AM Schrotturm, amb Frantisek Burant i Jaloslav Valek. Schweinfurt
- 2000 *Zou*. Flying Cow project. Éperonniers 59. Bruxelles
- 2011 *Set artistes de Formentera*. Sala d'Exposicions "Ajuntament Vell". Formentera

PUBLICACIONS

- 1993 *Works in Black and White (1973-1992)*. Catàleg en tres volums. Pilar Aldea. Madrid
- 1994 *Encres*. Cal·ligrafia d'Helena Belzer i poemes de Véronique Bergen. La Lettre volée. Bruxelles
- 2016 *Tomber vers le haut*. Pintures d'Helena Belzer i poemes de Véronique Bergen. La Lettre volée. Bruxelles
- 2023 *Avant, pendant et après*. Pintures d'Helena Belzer i poemes de Véronique Bergen. La Lettre volée. Bruxelles

Nosotros, los humanos, utilizamos la palabra *humanidad* como una cualidad de nuestra especie, repleta de una ética encomiable, como sinónimo de sensibilidad, de comprensión y de empatía. Pero el ejercicio de la memoria histórica nos pone delante del espejo, y nos recuerda que tenemos al mismo tiempo otra cara detestable que no asociamos a la palabra *humanidad*.

La revisión de la historia nos demuestra que es posible que una nación pueda dejarse llevar por el camino de la falta de respeto a la diversidad, y no sólo eso, si no que además apoye el exterminio de lo que es diferente, justificándolo con argumentos alimentados por la voluntad de control, por el miedo al poder de la diferencia y de la libertad.

El sufrimiento y la incompreensión, que generó el exterminio de la diversidad de la Alemania nazi, es lo que movió a Helena Belzer a dejar de hablar su lengua materna. Pero el encuentro con las piedras de la memoria en las calles de Bruselas, por las que ha paseado a lo largo de los años, ha ido abriendo poco a poco una fisura en esa firme y duradera demostración de rechazo.

Dentro del universo de la artista, la imagen de una calle empedrada presente en la edición de un tratado sobre la obra del escritor irlandés Samuel Beckett, es interpretada por la pintora en numerosas ocasiones con diferentes matices, expresando en ellas tristeza, desconcierto, soledad y espera; así como la esperanza, al incorporar las piedras de la memoria, de llegar a una realidad donde la diferencia se viva con tolerancia, en armonía.

Si bien Helena Belzer desconocía la autoría de las piedras de la memoria, obra que desde 1995 realiza el artista alemán Gunter Demnig en calles alrededor del mundo, el efecto que en ella han causado constata la importancia y proyección del arte. La poética intervención en el espacio público, en recuerdo de las víctimas del Holocausto, es una acción contra el olvido y en pro de la restitución de la dignidad de las víctimas de la barbarie, que abre la puerta a la posibilidad de llegar a conseguir dar un paso adelante hacia la idea de la humanidad respetuosa que nos gustaría llegar a ser.

Helena Belzer decide entonces pintar las lágrimas que no llora. Lágrimas de reconciliación con sus orígenes, de alegría por haber sido testigo de un gesto de humanidad. Lágrimas también en recuerdo de todas aquellas personas que han sufrido la crueldad del pensamiento único.

Con el ejercicio de la memoria las ausencias se convierten en presencias. Es el recuerdo de las personas lo que las mantiene junto a nosotros. Compartimos el espacio que habitamos, sentados en la misma mesa, durmiendo en el mismo lecho con las almas que nos acompañan. Desde la perspectiva de la austeridad que la caracteriza, la artista reivindica la importancia de cuatro sencillos elementos que se encuentran desde tiempos inmemoriales ligados a nuestra existencia. La utilización de estos cuatro elementos (silla, mesa, cama, cuenco) para generar en sus obras el espacio habitado, hace referencia al lugar que con el ejercicio de memoria devolvemos a los desaparecidos.

La serie de pinturas sobre los conceptos de *locus, locus e illocalis*, que realizó hace ya quince años, ha sido incorporada a la selección de obras para completar la exposición, por ser un trabajo directamente relacionado en la temática con las pinturas de reciente creación. La artista nos invita a percibir la espiritualidad en la materia y los objetos, la transformación de la convivencia con las almas que perdieron su espacio, y a realizar la restitución de ese lugar, el lugar del cuerpo, el lugar de la memoria, el lugar que habitamos.

Manolo Oya
La Mola, noviembre de 2022

We humans use the word *humanity* as a positive attribute of our species, full of highly commendable ethics and morality - a synonym for sensitivity, understanding and profound empathy. When we engage with the collective memory, however, it places before us a mirror which reminds us of a far more shameful legacy, one we do not associate with *humanity* as such.

A glance at recent history demonstrates that it is possible for an entire nation to be led to abjure human diversity – worse, to support the extermination of those who are simply different, justifying such actions with arguments based on the will to control, on fear of the other and on a fundamental mistrust of freedom.

The suffering and misunderstanding generated by the total eradication of diversity in Nazi Germany is what moved Helena Belzer to cease speaking her native tongue. But her encounter with memorial stones in the streets of Brussels over many years gradually opened a crack in her determination to maintain this rejection.

Within the artist's vision, the image of a cobbled street found in a published study on the work of Irish writer Samuel Beckett, is interpreted by the painter on numerous occasions with subtly different shades of meaning, thereby expressing sadness, bewilderment, loneliness and expectancy; as well as the fervent hope, by incorporating these Stones of Memory, of attaining a new global reality in which difference is embraced with tolerance and a true sense of harmony.

Although Helena Belzer did not personally know the individual behind the Stones of Memory, placed by German artist Gunter Demnig in streets all around the world from 1995 onwards, the effect they have had on her endorses the importance and far-reaching effect of this artwork. His deeply poetic intervention in public spaces in memory of Holocaust victims prevents us from forgetting while paying tribute to the dignity of the victims of barbarism, furthering the idea of a respectful humanity which is our collective dream and fervent wish.

Helena Belzer then went on to paint tears she doesn't cry: tears of reconciliation with her own background, of joy at having witnessed a gesture of such extraordinary humanity. Tears also in memory of those who have endured the appalling cruelty of a single-minded way of thinking.

By exercising memory, absences become presences. It is by remembering certain individuals that we retain a place for them in our hearts. We share the space we inhabit, sitting at the same table, sleeping in the same bed with souls that have accompanied us on our journey through life. In accordance with the pared-down austerity which characterizes her oeuvre, the artist reclaims the importance of four basic elements that have been linked to human existence since time immemorial. The use of these four elements (chair, table, bed, bowl) to generate the inhabited space within her paintings, refers to the physical place that, by using our memories, we return to those who have gone on.

The series of paintings on concepts of *locus*, *loculus* and *illocalis*, made fifteen years ago, have been incorporated into the selection as a way of rounding off the exhibition, a composite work whose subject matter is directly related to paintings of more recent creation. The artist invites us to perceive spirituality in matter and objects, the transformation of coexistence with souls that lost their space, and to realize the restitution of this place, the place of the body, the place of the memory, the place we inhabit.

Manolo Oya
La Mola, November 2022

Comissariat: Manolo Oya

Agraïments: Pilar Aldea

Fotografia: Jordi Sarrà

Traducció a l'anglès: Martin Davies

Correccions: Servei d'Assessorament Lingüístic de Formentera

Disseny gràfic: Manolo Oya

Emmarcat: Moldumarc

Impressió: Truyol digital

Dipòsit legal: DL F 37-2023

